

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT · MAGASIN

SANDHAMSREGATTAN. RUNDNING VID KANHOLMSMÄRKET. — FOTO. NORBERG, STOCKHOLM.

18:DE ÅRG.

DEN 19 AUGUSTI 1917

N:o 45

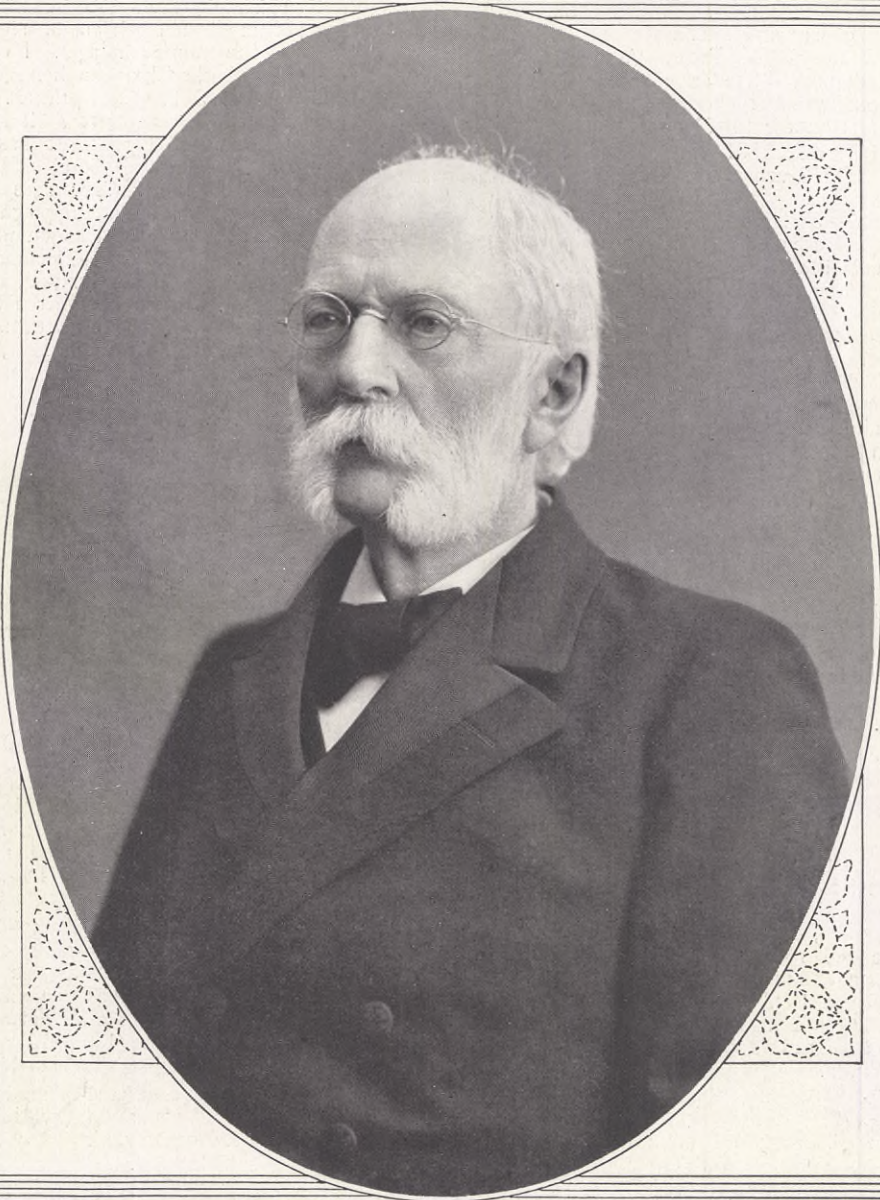

Foto. Wihlund, Stockholm.

Kliché: Bengt Sjötersparre.

T. J. Jansson

TEOFRON SÄVE.

TILL PORTRÄTTET Å FÖREGÅENDE SIDA.

En af vårt lands mest uppskattade häfdaskildrare af en äldre generation, tillika en af de mera framträdande deltagarne i vårt politiska lif under det tidskedet, som gick till ända med epoken 1905—07, f. lektorn, dr Teofron Säve, ingick den 24 juli i sitt fjärde kvartsekel.

Teofron Adolf Säve är nämligen född den 24 juli 1842. Han tillhör en ursprungligen från Mecklenburg inflyttad tysk släkt, som i början af 1700-talet först kom till Sverige, hufvudsakligen till Gotland, hvarifrån den emellertid senare spridde sig både till Sveriges fastland och Finland och snart skänkte sitt nya fädernesland en hel rad på olika områden — kyrkans, pedagogikens, arkeologiens, språkforskningens och politikens — utmärkta män. Redan farfadern Per Hieronymus Säve var som kyrkoherde i Roma på Gotland och teologie lektor i Visby ledamot af prästeståndet och fadern Johan Adolf Säve vann som fullmäktig vid alla riksmöten 1840—66 först för Härnösands och sedan för Skara stift anseende öfver hela landet som en af sitt ständs talangfullaste och hvad sällsynnare var, liberale ledamöter. Ur hans äktenskap med en ättling af en annan framstående prästsläkt, Lovisa Mathilda Munktell, föddes Teofron Adolf i prästgården i Tuna i Medelpad, dit fadern sju år tidigare vunnit befördran som kyrkoherde och där han stannade, tills han 1858 öfverflyttade till Mariestad.

Student i Upsala 1861 aflade Säve därstädes fil. kand.-examen 1868 och promoverades följande år till filosofie doktor på en afhandling om "Kejsarevalet i Frankfurt 1657—58". Redan då åtnjöt han anseende som en lofvande historiker och när han sedan 1870 sökte och erhöll lektoratet i historia och latinska språket vid elementarläroverket i Karlstad, kom detta icke att utgöra något hinder för, att utgifvaren af *Illustrerad Världshistoria* vände sig just till honom för att erhålla skildringen af två af de betydelsefullaste tidskedena af den nyare tiden: 1648—1789 samt 1848—71. I synnerhet ägnade Säve sig med kärleksfull häg åt studiet af det sistnämnda, och den svenska allmänheten har för blott några få år sedan af hans hand fått mottaga en framställning af Napoleon III:s och det andra franska kejsardömet's historia, som utgör en prydnad för vår historiska litteratur. Även åt svensk häfdaforskning har han ägnat sig och författade i första upplagan af "*Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar*", sjätte bandet omfattande tiden från 1809 års statshvalfning till nyaste tid. Och ännu så sent som år 1915 riktade han vår häfdaskatt med en monografi öfver "*Sverige i sjuåriga kriget*."

Det vetenskapliga intresse, hvarom denna levande forskningshåg bär vittne, hindrade emellertid icke, att han visade sig som en värdig son af fadern och farfadern jämväl i sitt intresse för det offentliga lifvets mera praktiska värf. I många år var han ledamot af Karlstads kommunalrepresentation och fungerade åren 1891—96 som stadsfullmäktiges ordförande i Värmlands raskt sig utvecklande hufvudstad. År 1898 valdes han tillika till ledamot af lanets landsting, i hvilket han fortfor att hafva säte, tills han 1907 afgick från sitt rektorat och i sammanhang därmed afflyttade till hufvudstaden, där han numera är bosatt. Landstinget hade redan dessförinnan hedrat honom med inval i första kammaren, som han tillhörde alltifrån urtima riksdagen 1892 och tills det proportionella valsystemet började bringas i tillämpning och högerbetsättningen å Värmlandsbanken måste underkastas sträng reduktion.

I det hänseendet utgjorde nämligen Säve en motsats till sin fader, att han från en jämförelsevis liberal ungdomsåskådning allt mera öfvergick till kon-

servativa ideal och det var som en afgjord anhängare af första kammarens dåvarande konservativa och protektionistiska program, som han gjorde sitt inträde i densamma. Han hörde emellertid icke till de män, som blindt svära partifanan trohet, utan var städse mån om att bevara själfständighet i omdöme och åsikter. Både härigenom och genom sina omfattande kunskaper och framstående egenskaper som talare förvärfvade han sig snart anseende som en af kammarens främste, hvilken fick säte i konstitutionsutskottet och äfven hade förtroendet att representera majoriteten bl. a. i 1905 års viktiga unionsutskott och 1907 års särskilda utskott för behandling af den stora läroverksreformen. Redan hans första anförande var ägnadt att tilldraga sig uppmärksamhet; i detsamma gick han strängt till rätta med den tendens till försvagande af det allmänna rättsmedvetandets reaktion mot oredlighetsbrotten, hvilken vid denna tid var så starkt framträdande, och hade tillfredsställelsen se sin åsikt omfattad äfven af kammaren emot ett åtminstone formellt enhälligt lagutskott. I rösträttsfrågan sympatiserade han först med majoritetsvalstanken, men blef sedan anhängare af dubbelproportionalismen och anslöt sig vid 1907 års riksdag till det segrande förslaget. I ett par ännu på dagordningen stående frågor har han gjort uttalanden, som kunna förtjäna bringas i erinran. Rörande det s. k. förstakammarproblemet framhöll han (1907), att "den moderna utvecklingen fört oss därhän, att uppgiften för första kammaren ej längre är att vara en moderator för *demokratien*; dess hufvuduppgift blir antagligen snart nog att upptaga striden mot *demagogien*, och för att med någon utsikt till framgång kunna utkämpa denna strid, måste den söka ett stöd hos de samhällsbevarande, i hvilket lager de än äro att söka". Och i fråga om kvinnans rösträtt hade han redan året förut yttrat: "Det är alldeles gifvet, att om man accepterar, som vi nyss gjort, principen af allmän rösträtt, man icke i längden skall kunna vägra att tillämpa denna princip äfven på kvinnan. Men man vill icke erkänna riktigheten af en sats, som Aristoteles redan för mer än 2000 år sedan försökte implanta hos sina landsmän, nämligen att kvinnorna utgöra hälften af mänskligheten. Rösträtten kan dock icke blifva allmän, så länge den kvinnliga hälften af medborgarne saknar rösträtt. . . För en kvinna med själfkänsla, bildning och intresse för de stora samhällsfrågorna måste det kännas rent af upprörande, att hon ifråga om politisk myndighet sammanställs med de kategorier af manliga medborgare, som i k. m:s förslag till ändrad lydelse af par. 15 i riksdagsordningen fränkännas rösträtt, nämligen de som stå under förmyndarskap eller äro i konkurs-tillstånd, de som hafva för understöd, tilldeladt af fattigvårdssamhälle, och de, som sakna god fräjd. Ligger icke i detta för ett känsligt sinne en förödmjukelse af svåraste slag, och denna förödmjukelse kunna vi riksdagsmän med kallt blod bereda våra närmaste, våra mödrar, hustrur, systrar och döttrar!" Så var det ännu för elfva år sedan tillåtet för en strängt konservativ man att tala i riksdagens första kammare.

För Säves verksamhet som skriftställare och politiker får hans pedagogiska gärning emellertid icke förbises: han hörde till de lärare, som bli mera älskade än fruktade och hvilkas personligheter lefva i lärjungarnes minnen, långt efter det att deras lexor blifvit glömda. I elfva år (1883—95) var Säve äfven rektor vid Karlstads högre allmänna läroverk.

År 1871 ingick Säve äktenskap med Anna Kristina Malmsten, dotter af statsrådet Carl Johan Malmsten och hans maka f. Anckarsvärd.

Foto. Jonason, Göteborg.

Klische: Ivar Sjögren.

W. LUNDQVIST, Skeppsredare, Göteborg, har i dagarne donerat 100,000 kronor till Göteborgs Sjöfartsmuseum.

Göteborgs Sjöfartsmuseum har i dagarne hugnats med en donation på 100,000 kronor, hvilken överlämnats till detsamma af vice ordföranden i den nyligen konstituerade "Föreningen Göteborgs sjöfartsmuseum" skeppsredaren Werner Lundqvist i Göteborg. Med sin frikostigt utmäta gåfva har donatorn velat bidra till tryggheten af museets bestånd och vidare utveckling genom att bereda möjlighet till de nu förefintliga samlingarnes underhåll och ökning. Sedan fonden med tillägg af en viss del af den årliga afkastningen samt genom tillförande af nyinflytande donationer nått en sådan storlek, att museets fortbestånd kan anses tryggadt, skall den nu överlämnade donationen

eventuellt kunna användas till uppförande af en egen museibyggnad.

Skeppsredare Lundqvist har redan tidigare visat sitt lifliga intresse för museet, hvilket till betydande del torde kunna betraktas som hans personliga verk, bl. a. genom sitt framgångsrika arbete att göra museet känt och populärt inom sjöfartsintresserade kretsar.

Göteborgs Sjöfartsmuseum stiftades för några år sedan af Nautiska föreningen i Göteborg, hvilken åt detsamma inrymt plats i sina lokaler och ledt dess verksamhet. På grund af museets snabba utveckling har för dess omhändertagande ansetts nödigt att bilda en särskild sammanslutning, den ofvan nämnda i dagarne konstituerade "Föreningen Göteborgs Sjöfartsmuseum".

*

Vid Lundsbrunn, den kända hälsobrunnen i Skelfvums socken, Skaraborgs län, har i dagarne högtidligt hållits 100-årsminnet af Jaquette Du Rietz lasarett- och fattigförsörjningsinrättnings invigning. Akten, hvilken ägde rum i brunnsalongen, inleddes med psalmsång och parentation öfver inrättningens stiftarinna, hvarefter följde ett föredrag öfver hälsobrunnens historia samt till sist ett avslutningsanförande af biskop Hj. Danell.

Efter fotografen

Ivar Sjögren.

100-ÅRSJUBILEUM I LUNDSBRUNN:

100-årsminnet af Jaquette Du Rietz lasarett- och fattigförsörjningsinrättnings invigning.

Hälsokällan i Lundsbrunn, hvilken under namn af Odenskällan af ålder varit begagnad som offerkälla, togs i början af 1720-talet i ordnad medicinskt bruk, allt mera befästande sitt rykte för hälsogifvande egenskaper. Med den lifligt frekventerade brunnsinrättningen är numera äfven en badanstalt förenad, känd särskildt för sina talbarrsbad.

I dagarne afslutades den mästartkurs som af Sveriges Juvelerare- och Guldsmedsförbund under tiden 29 juli—9 augusti anordnats i Stockholm.

Programmet för kursen har upptagit 8 timmar föreläsningar och öfningar per dag, afhållna på Tekn. skolan. Föredrag ha bl. a. hållits om yrkesutbildning (prof. Fr. v. Schéele), om bokföring och kalkulation (d:r Berglund), om verkstadens ekonomisering (juvelerare K. E. Berg, Umeå), om reklam och om stillära. Öfningarna ha omfattat gravering, fättning och infattning m. m. Afslutningsanförandet hölls af statens industri-konsulent d:r Berglund och afhandlade samarbetet mellan yrkesmännen och de tekniska skolorna.

I kursen ha deltagit 31 juvelerare och guldsmeder från skilda delar af landet. 16 af dessa åtnjota statsstipendier genom Kungl. Kommerskollegium.

Efter fotografen

SVERIGES JUVELERARE- OCH GULDSMEDSFÖRBUNDS MÄSTAREKURS.

Klische: Ivar Sjögren.

PRINS CARL HOS KRIGSINVALIDERNA.

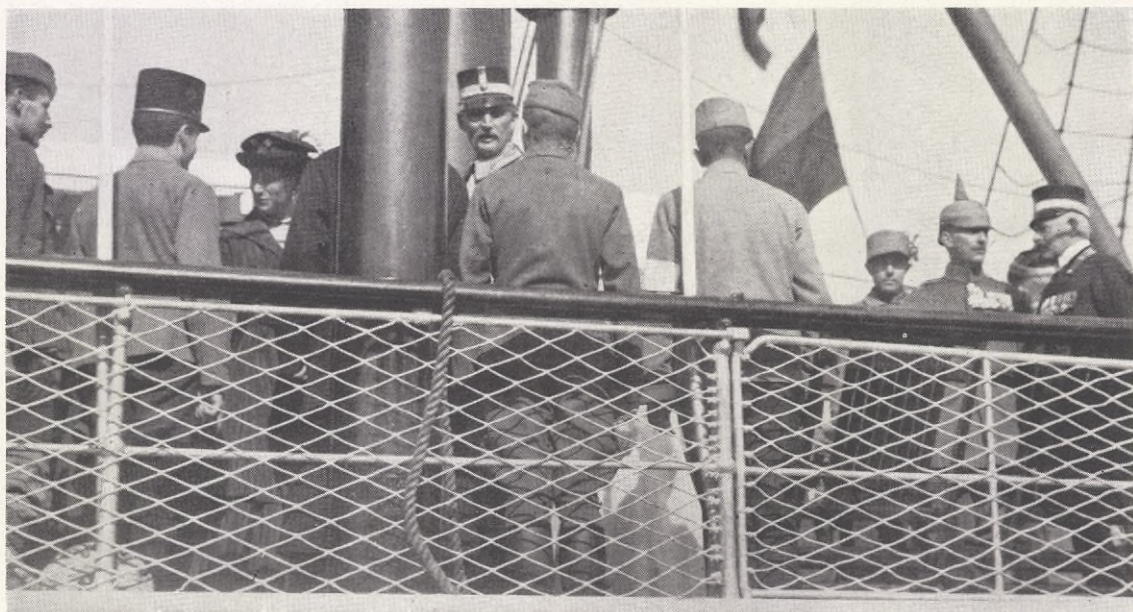

Foto Johnson, Trelleborg.

Kliché: Kem. A.-B. Besjö SJ/versparre, Sthlm—Gbg.

PRINS CARL OCH GEMÅL BESÖKA DE TYSKA KRIGSINVALIDERNA I TRELLEBORG OMBORD Å DEN SVENSKA INVALIDÅNGAREN.

Härtigparet af Västergötland ankom den 6 aug. från Malmö till Trelleborg samt aflade ett besök ombord på den i hamnen förtöjda ångaren "Birger Jarl", hvilken låg färdig att afgå till Tyskland med från Ryssland utväxlade tyska och österrikiska krigsinvalider. Härtigparet medföljde sedan ångaren på dess resa till Sassnitz, under färden vänligt underhållande sig med invaliderna. Återfärden till Trelleborg, hvilken anträddes samma dag, ägde rum med ordinarie färjan från Sassnitz.

En af Röda korset i Genarps kyrka i Bara härad, Skåne, ny-

ligen anordnad högtid räknade som deltagare äfven härtigparet af Västergötland tillika med prinsessorna Margaretha, Märtha och Astrid, hvilka under dagens lopp voro gäster hos hofmarskalken Coyet på Torup. Vid kyrkan mottogos de kungliga besökandena af friherrinnan Coyet, hvilken för dem föreställde ortens tillstädeskomna honoratiories. Utanföör kyrkan bildades häck af damer iförda Bara och Torna häraders vackra folkdräkter. Programmet för fästligheten upptog utom föredrag om Röda korsets mål och medel äfven orkestermusik, sång och deklamation.

Foto. Yelander, Malmö

Kliché: Kem. A.-B. Besjö SJ/versparre, Sthlm—Gbg.

HERTIGPARET AF VÄSTERGÖTLAND VID RÖDA KORSET'S KONCERT I GENARP. 1 prins Carl, 2—4 prinsessorna Ingeborg, Astrid och Märtha, 5—6 hofmarskalken och friherrinnan Coyet.

SANDHAMNSREGATTAN.

1. 150, 120 OCH 95-KVM.-KLASSERNA, regattans största båtar, göra en synnerligen vacker start.
 2. ILA, 75 kvm.-kryssare, ett af regattans mest lyckade fartyg. Eröfrade 3 st. 1:a pris samt vandringspris.
 3. INGA-LILL, segrare i 75-kvm.-klassen.
 4. BAMBI, 40-kvm.-kryssare, en lyckad nybyggnad. Debuterade i Sandhamnsregattan och segrade alla årgarne. Egare kapten K. Holm, Gamleby.
- 1 och 3 Pressfoto. 2 och 4 foto. Norberg, Sthlm.

Årets Sandhamnsregatta gick af stapeln lördag och söndag d. 4—5 aug. och gynnades af det härligaste väder. Regattan bjöd på ett flertal vackra seglingar, hvilka särskildt på söndagen gynnades af god vind. Kampen om de många vackra och dyrbara troféer, som K. S. S. S. förfogar öfver, blef synnerligen skarp, då båtarna i allmänhet voro jämbördiga och det alltså var seglingskonstens många finesser, som blefvo afgörande. Våra bilder presentera några af regattans främsta båtar.

Foto. Bruce, Gbg.

HARALD ARBIN.

En af den svenske idrottens föregångsmän. — 50 år den 4 Aug.

Foto. Wolfenstein, Stockholm.

JOHN ZANDER.

Den svenske verdensmesteren i løpning 1.500 meter.

En af vårt lands mest bemærkte idrottsmän och under närmare ett och ett halft decennium dess främste representant i allmän idrott grosshandlanden *Harald Arbin* i Göteborg fyllde den 4 augusti 50 år. Allt fortfarande varmt intresserad för idrotten hemförde hr A. i de idrottstävlingar, i hvilka han i yngre år flitigt deltog, en rad af utomordentligt vackra segrar, däribland äfven ett flertal vid internationella täflingar.

*

Vid distriktsmästerskapstävlingarna i fri idrott lördag och söndag d. 4—5 aug. i Stockh. Stadion öfverraskade den uppmärksammade löparen John Zander med ett nytt världsrekord. Det var å 1,500 m. Rekordet å denna distans innehades sedan Olympiska spelen 1912 af amerika-

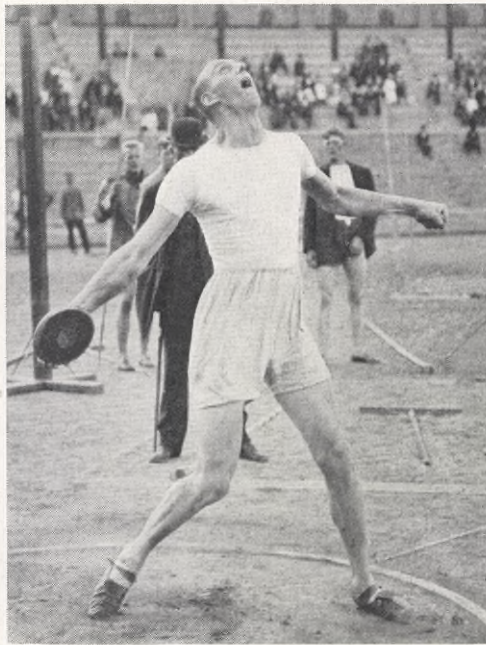
nen Kiviat och var då 3.55.8 Nu pressade Zander ned rekordet till 3.54.7. Vid täf-

Amatörfoto, K. R. Nilsson, Malmö.

EN NY CARNEGIEHJÄLTE, gossen *Percy Hansson* i Malmö. Text å sid. 743.

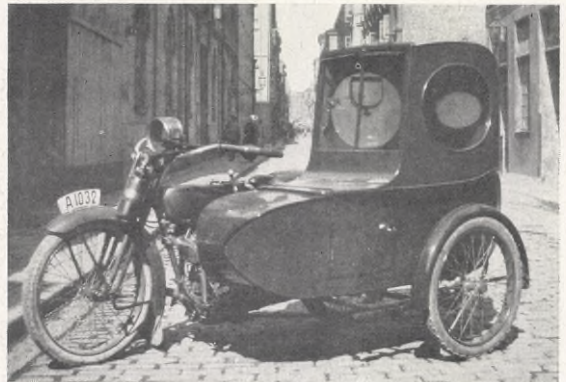
lingarna lyckades Zallhagen säfva nytt svenskt rekord i diskuskastning med 83.46 meter.

Öfverst t. v. ZALLHAGEN som nyliken satte nytt svenskt rekord i diskuskastning med 83,46 m.

Öfverst t. h. NÅR ZANDER SATTE DET NYA VÄRLDSREKORDET PÅ 1,500 M. Vid målet.

Amatörfoto, J. Edgren, Sthlm.

Klode: Bengt Sivertsparr.

Vidst. bild: MOTORCYKEL MED INBYGGD SIDVAGN. en ny svensk konstruktion. — Text å sid. 743

Amatörfoto. Hermanson, Gbg.

SKYFALL PÅ ORUST: T. v.: en bild som visar hur vattenfloden brutit sig en ränna öfver den förstörda vägen. T. h.: Där landsvägen brutits af.

Ett våldsamt åskväder rasade den 3 aug. öfver västra Sverige, aflösande de föregående dagarnes kvaiva och tryckande värme. Under ovädret, hvilket utbröt på natten och med oförminskad styrka fortfor under större delen af dagen, inträffade flera åskslag, hvilka anställde betydande skador och äfven kräfde ett människolif. De ovädret åtföljande utomordentligt häftiga skyfallen vållade likaledes på sina ställen stor förödelse på den växande grödan äfvensom på telefonledning, landsvägar m. m. Vid Ellös på Orust upprefs genom det våldsamma vattenflödet landsvägen på en sträcka af 150 meter.

*

Till bild å föreg. sida.

Svenska Carnegie-stiftelsen har i dagarne öfverlämnat en belöning, ett fickur och 500 kr. i studiehjälp, till 12-årige skolynglingen Percy Hansson i Malmö för det han vid ett tillfälle sistlidne vinter med fara för eget lif räddade två ynglingar, hvilka efter att hafva gått ned sig på svag is voro i fara att drunkna.

H. 8 D. GÖTEBORGSFOTOGRAF.

EN UNIK FOTOGRAFI AF EN LAX som arbetar sig upp mot ett vattenfall.

Till bild å föreg. sida.

Vi återgifva här bilden af en nyhet på bilväsendets område, en *motorcykel* med sidovagn, hvilken senare är försedd med ett öfverbyggt karosseri och sålunda lämnar den däri åkande fullständigt skydd mot vind och nederbörd. Karosseriet, hvars främre del vid passagerarens påstigande nedfälls, är konstrueradt af ingenjör Rosenquist, vid Stockholms Hofslageri A.-B.

T. h.: EN KULL GRÄSÄNDER I MUNKSJÖN.

Amatörfoto. C. M. Mårtensson, Jönköping.

GENOMBROTTET I OSTGALIZIEN.

HÖGSTE BEFÄLHAFVAREN ÖFVER DE SEGERRIKA TRUPPERNA, GENERALFÄLTMARSKALKEN PRINS LEOPOLD AF BAYERN följer genombrottsstriderna. T. h. stabschefen öfverste Hoffman. (Efter foto.)

omfattande sympati hos befolkningen. Denna försonliga politik torde hafva betingats af de ryska planerna på ett införlifvande af den ockuperade, nu befriade delen af Galizien med Ukraina och därmed med Ryssland. Tarnopol, hvilken betraktas som det galiziska Podoliens hufvudstad, ligger vid Dnjestr's biflod Sereth samt vid järnvägen mellan Lemberg och Odessa. I fredstid drivande en liflig handel med särskildt landmannapro-

Vi återgifva i föreliggande nummer ett antal högaktuella bilder från genombrottszonen på ostfronten, däribland äfven från staden *Tarnopol*, som redan vid krigets början eller i slutet af augusti år 1914 vid de ryska millionhärarnes oemotståndliga anstormande måste af de österrikiska försvararne prisgifvas åt fienden. Staden har alltsedan hållits besatt af ryssarne, hvilkas regemente därstädes liksom i öfriga delar af det ockuperade Galizien dock kännetecknats af en påfallande hofsamhet, medels hvilken de tillvunnit sig en vidt-

I Serajevo, Bosniens hufvudstad, har i dagarne invigts en minnesvärd öfver den österrikisk-ungerske tronföljaren erkehertig Franz Ferdinand och hans gemål hertiginnan af Hohenberg, hvilka här den 28 juni 1914 föll offer för en serbisk komplott, hvars konsekvenser ledde till det förödande krig, under hvars fruktansvärda hemsökelse hela världen sedan tre år tillbaka lider och vändas.

DEN NYA MINNESVARDEN ÖFVER DEN MÖRDADA ERKEHERTIG FRANS FERDINAND OCH GEMÅL, rest i Serajevo å platsen för den ödesdigra tilldragelsen. (Efter foto.)

NYA BILDER FRÅN TARNOPOLS ÅTERERÖFRING.

TARNOPOLDS BANGÅRD.

Mellerst:
VID JÄRNVÄGSSTATIONENS HUVUDINGÅNG. *Fransk*
lastbil tagen af tyskarne.

Nederst:
TYSK TRÅNG TÅGAR IN I STADEN.
Efter fotografier.

duktioner och hästar har Tarnopol under den tid staden varit i rysk besittning spelat en synnerligen viktig roll såsom upplagsplats för omätliga ryska krigsförråd, hvilka dock före stadens uppgivande till betydande del förstördes.

Efter fotografi

Kliché: Kem. A.-B. Benot. Sjöförsvarsm., Sjöhm—Gbg.

DET ÅTERERÖFRADE TARNOPOL.
En af de af ryssarne ödelagda hufvudgatorna,

Efter fotografi

Kliché: Kem. A.-B. Benot. Sjöförsvarsm., Sjöhm—Gbg.

RYSKA KRIGSFÅNGAR SAMLAS I EN RESERVSTÄLLNING.

BRIGITTENAU.

DEN HELIGA BIRGITTA S TADSDDEL I WIEN.

Att den heliga Birgittas rykte trängt vida öfver Sveriges gränser och att hon såsom helgon alljämnt högt äras och dyrkas i de katolska länderna är allmänt bekant, men att en af den österrikiska hufvudstadens stadsdelar uppkallas efter henne torde vara en föga känd sak. Längst upp i norra Wien, i spetsvinkeln mellan stora Donau och Donaukanalen, utbreder sig emellertid staden Brigittenau, som indirekt fått sitt namn efter vår största kvinnogestalt under alla tider.

Stadsdelen har utbredt sig omkring det gamla Birgittakapellet, som byggdes 1651, enligt traditionen till äminnelse af ärkeherlig Leopold Vilhelms underbara räddning från en svensk kula på Birgittadagen (d. 8 oktober) 1645 under en för de kejsrerliga lycklig strid vid Wolfschanz. Det lilla kapellet, som pietetsfullt restaurerats 1903, är en enkel åttkantig centralanläggning med kombi-

W. v. fotograf

BIRGITTA-KAPELLET I WIEN.

radt pilaster- och lisenssystem samt ett lanterninkrönt tälttak. I det inre, där kejsarörmarna på pilasterkapitälen och de praktfulla sextonhundredtalsbeslagen på dörrarna göra en högsligen dekorativ verkan, erinrar den ursprungliga altartaflan i barockinfattning och den sannolikt under 1800-talet tillkomna kupolfresken om den händelse under trettioåriga kriget, som gifvit upphof till byggnaden.

Under senare tider (1867—74) har stadsdelen fått en större, tämligen ledsam tegelkyrka i gotik, uppförd efter ritningar af rådhusarkitekten friherre Friedrich von Schmidt. Ludwig Mayer har dekorerat koret med bilder ur den heliga Birgittas lif.

Brigittenau är i öfrigt hufvudsakligen uppfyllt af fabriker och arbetarebostäder, och bland mera betydande byggnader märkes egentligen endast den nya kommunalbyggnaden- G. B.

RESKAMRATEN.

FÖR HVAR 3 DAG AF **BO BERGMAN**.

UAG trodde att jag skulle få resa med söndagssolen som sista minne — söndagssolen i Leksands långa björkallé och klockringningen och kyrkofolket. Det var begrafning. Kistan stod på en bår midt i promenaden, och de sörjande ordnade sig i procession. Kvinnornas svarta kjolar, gula förkläden och hvita hufvuddukar gjorde en utmärkt effekt. Döden hade ingenting hemskt här. Det hela verkade nästan som ett turistnöje. Ett ögonblick afundades jag den obekanta döde, som fick göra en så ljus och vacker sista färd. Hur skulle det ha varit att byta plats med honom och få sin semester en smula förlängd?

Nu måste jag själf resa samma kväll fast inte riktigt så långt. Men det blef ingenting af förr än morgonen därpå, och då ösregnade det. Vägarna voro en enda lervälling. Den lilla stationen tog sig bedröflig ut. Och regnet följde med som smutsiga strömmar på kupéfönstren, och när vi stannade för ett par timmar i ett litet järnvägssamhälle, som den barmhertiga himlen må låta mig slippa att återse, stannade åtminstone inte blötan. Det forsade ner öfver handelsbodas och kapell. Jag såg en kyrka som hette Hosiannakyrkan. Och jag tänkte på Sankt Peter i Rom. Kunde det vara samma Gud, som dyrkades på dessa båda ställen! Omöjligt! Det var två

Forts. å sid 750.

W. v. fotograf

BRIGITTA-BRÜCKE I WIEN. T. v. Station till underjordisk bana.

Kliche: Bengt Sjöbergström

VÄRLDSKRIGET.

Den stora engelska offensiven på *Yserfronten* syntes redan från början ha planerats med mycket begränsade och bestämda mål. Efter den första anfallsstöten, hvarom talades i föregående öfversikt, ha inga större operationer varit i gång på denna krigsskådeplats. De engelska och franska trupperna ha varit sysselsatta med att konsolidera sina nyvunna ställningar och ha f. ö. under veckans lopp haft fullt upp att göra med att hålla stånd mot de tyska motanfallen. Resultatet har emellertid blifvit att de allierade i stort sett behållit sin terrängvinst från de första stridsdagarne. Ett häftigt regnande har hela tiden hämmat stridsverksamheten.

I öster har *Bukovinas återerövring* nu fullbordats. Endast en smal terräng i sydöstra hörnet skiljer nu de österrikiska trupperna från den ryska riksgränsen. Sedan *Czerowitz* och *Kimpolung* fallit ungefär samtidigt (rapport af den 3 aug.) fortgick frammarschen längs efter floddalarna relativt hastigt. Under tiden har *Mackensen*, som för befälet på den rysk-rumäniska fronten, börjat en anfallsrörelse söderifrån. Häftiga strider ha stått vid *Focsani*, hvilka resulterat i en ganska afsevärd terrängvinst och ett stort antal fångar, tills dato (den 11 aug.) 3,300.

Genom dessa centralmakternas strategiska framgångar ha de ryska trupper, som hålla fronten mellan *Tölgyes* och *Susita-floden* kommit i ett svårt och hotande läge med marskalk *Koevess* hotande den högra flanken och *Mackensen* den vänstra. Situatio-

Efter fotografi.
KONUNG GEORG OCH ENGELSKA FLOTTANS
HÖGSTE BEFÄLHAFVARE AMIRAL BEATTY.

nen kommer antagligen på denna krigsskådeplats att utveckla sig relativt snabbt; till synes syfta centralmakternas planer på en *erövring af Sydryssland*: *Bessarabien*, *Rysslands kornbod*, ligger redan i en lockande närhet af deras kanoner

Två nya krigsförklaringar ha under veckan utfärdats, båda — naturligtvis är man frestad säga — riktade mot centralmakterna. Det är negerrepubliken *Liberia* och den stora *kinesiska republiken*, som funnit ögonblicket inne att draga svärdet.

I *Ryssland* har *Kerenski* efter mycket arbete — han måste till slut tillgripa hot om afsked för att tvinga partierna att ena sig — lyckats få till stånd en ny koalitionsregering. Den är sammansatt af såväl borgerliga som socialister. Läget är emellertid fortfarande mycket oroligt.

De länge väntade *personalskiftena i den tyska riksledningen* och i den preussiska ministären ha nu ägt rum. Det blef, som man i allmänhet uttrycker det i den tyska pressen, ett personskiifte utan systemskiifte. Visserligen ha

ett par parlamentariker kallats in (bland dem *centerledaren* i den tyska riksdagen, *d:r Spahn*), men de båda regeringarne ha fortfarande samma karaktär af ämbetsmannaregeringar utan parlamentariskt underlag som förr.

Centralmakterna ha i anledning af krigets treårsdag offentliggjort ett öfverslag öfver *bytet under kriget*. 3 milj. fångar, mer än 12,000 kanoner och omkring 8,000 kulsprutor.

DEN 14 JULI I PARIS. PRESIDENTEN UTMÄRKER FRÄMLINGSLEGIONEN.

Utsö: Bengt Sjöbergström.

Efter porträtt. König: Ernst Schäfer.
D:R VON KÜHLMANN,
Statssekreterare i Tyska utrikesdepartementet.

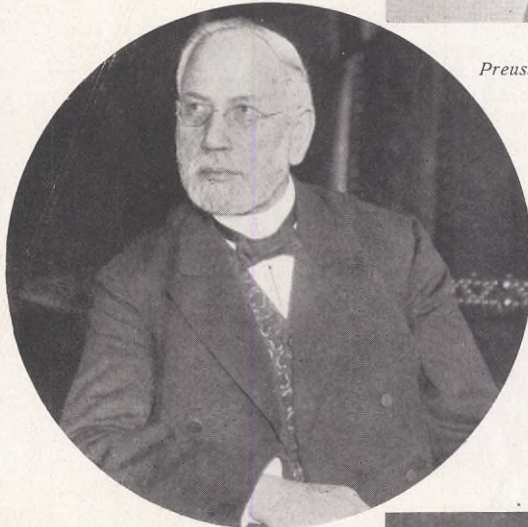
Den sedan någon tid väntade ombildningen af tyska riksregeringen samt preussiska ministären har nu ägt rum. De nya männen tillhöra liksom fallet var med flertalet af de afgående ministrarne till öfvervägande del ämbetsmannakåren, men bredvid dem har dock i utsträckt mått placrats personer ur kretsar, hvarifrån tidigare endast undantagsvis sökt befatt-

ningsinnehafvare till de höga poster det här gällt att besätta. Medgifvanden åt parlamentarismen hafva gjorts bl. a. därigenom att den kände tyske kooperatören socialdemokraten *d:r Aug. Müller* utnämns till understatssekreterare i Ernährungsamt. Utgåningen har tilldragit sig särskild uppmärksamhet af det skäl att det är första gången en hög ämbetsmannapost anförtröts åt en socialdemokrat. Som liknande eftergifter för de under den senaste tiden med så stor styrka framförda parlamentariska kräven betraktas vidare *d:r Paul von Krauses* och *d:r Peter Spahns* utnämning till preussiska ministrar. Den förre, vice president i preussiska deputeradekammaren, intager en ledande ställning inom den nationalliberala riksdagsfraktionen under det den senare står i spetsen för centerpartiet.

Hufvudintresset knyter sig dock till utnämningen af *von Kühlmann* till tysk utrikesminister. Lidelsefulla pressdebatter hafva ägt rum om hvem som borde

D:R DREWS.
Preussisk inrikesminister.

D:R SPAHN.
Preussisk justitieminster.

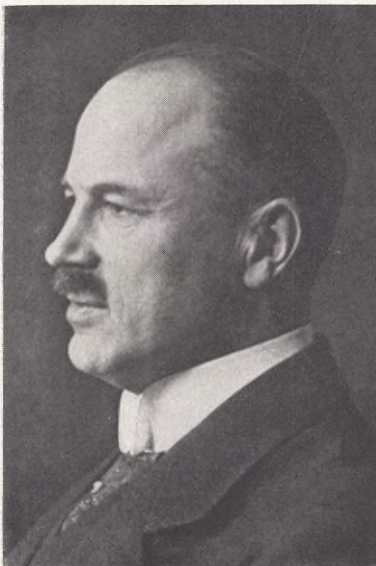
utses till att bekläda denna viktiga post, och utom den nu utsedde hafva nämnts äfven inrikesministern Helfferich och tyske ministern i Kristiania von Hintze, hvilka båda uppställts som alltyskarnes kandidater.

Den nye utrikesministern *Hans von Kühlmann* är vid blott 44 års ålder en af Tysklands mest mångsidigt prövade och otvivelaktigt äfven en af dess skickligaste diplomater. Han har sålunda under en följd af år fått sig anförtrödt att på olika platser ingripa vid lösningen af särskildt svåra diplomatiska uppgifter och har därvid vid upprepade tillfällen lyckats göra sitt land betydande tjänster.

Som legationsråd i London var von Kühlmann på sin tid en af de verksamaste representanterna för den tyska politik, som önskade närmande till och samförstånd med England, hvarföre man äfven i hans nu skedd utnämning velat se ett uttryck för en försonligare hållning från tysk sida gentemot England.

**Blif medarbetare
i Hvar 8 Dag!**

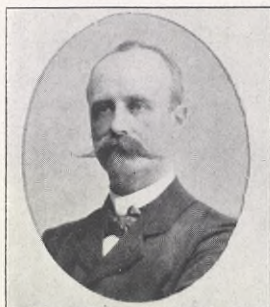
Skrif aldrig och fråga först — tid går därvid förlo-rad — utan insänd hvad Ni tror lämpar sig för tidningen, vare sig berättelser, uppsatser eller goda fotografier för dagen.

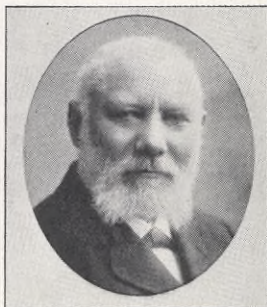
Efter porträtt. König: Ernst Schäfer.
HERGT, Preussisk finansminister.

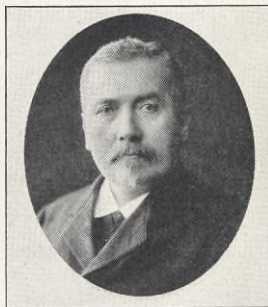
D:R A. MÜLLER, Understatssekreterare i Krigsliksmedelsdepartementet.

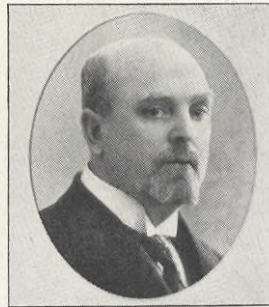
C. F. PAULI †.
Civilingenjör. — Stockholm.
F. 50. † 30 Juli.*

J. W. BOURN †.
Fotograf. — Göteborg.
F. 50. † 5 Aug.

N. M. PÅHLSSON †
Skeppsredare. — Helsingborg.
F. 54. † 2 Aug.

J. O. LINDÉN †.
Direktör. — Karlskrona.
F. 68. † 30 Juli.*

CLAS PAULI † Afg. ex. fr. Teknolog. inst. 71; prakt. v. kemisk-tekn. samt v. parfymeri- o. tvållfabriker i utlandet 71-73 v. F. Paulis fabr. i Jönköping o. Stockholm 73-81; sedan sistn. är inneh. af den ansedda stora fabriksfirman F. Pauli i Stockholm. Hufvudman f. adl. ätten nr. 96 Pauli.

JOSUA LINDÉN †. Efter afslut. stud. v. semin. o. prakt. tj-göring slöjd-överlärare v. stadsförsaml. i Karlskrona slöjdskola 95, slöjdinspektör 16. En af stift. af föreläs.-fören. o. dess förestånd. samt bibliot. v. folkskollibrot. Led. af soc. rådet o. led. af sjukkas.-förb. verkst. utsk. äfvensom led. af rikssjukkasornas organ. Särskildt inom sjukkas.-rörelsen har L. inlagit ett synnerligen förtjenstfullt arbete.

Forts. fr. sid. 747.

skilda personer, och de skulle aldrig kännas vid hvarann.

När jag kommit i väg med det nya tåget och fått plats, fann jag ett ensam par före mig i kupén. Två medelålders människor, på hvilka jag kastade resenärrens vanliga förströdda blick. Och så tog jag till tidningen med krigsrubrikerna. Men världshändelserna börja bli banala i dessa dagar, och jag släppte bladet igen. Då såg jag att herrn midtemot fixerade mig, och jag hade en dunkel aning om att han hållit på med den saken en god stund. Slutligen nämnde han mitt namn.

— Det är Johan Blidberg, sade han.

I samma ögonblick kände jag igen honom och ursäktade mig. Det var i alla fall nära trettio år sedan vi träffats i Upsala. Han tillhörde en tid samma matlag som jag, men han var medicinare och jag jurist.

— Och nu är du förmodligen provinsialläkare? frågade jag.

— Jo det stämmer.

Jag betraktade honom närmare. Han hade åldrats svårt. Håret var grått som renmossa och hängmustaschen likaså. Men det värsta var att han såg genomskjut ut, gubblek urgräfd i kinderna, vass och trött om hvarannat i blicken. Uppsliten invärtes. Han medgaf själf, att han var en smula utarbetad.

— Saken är att han helt enkelt är slut, sade damen vid hans sida. Han hade presenterat henne som sin hustru. Men nu ska vi hvila ut oss på Gottland en månad, få vi se hvad det kan göra. Min man har semester. Det är bara så kort.

Jag tänkte på min egen semester, som redan var slut, och på mina fantasier om den enda semestern som aldrig tar slut, och jag såg åter solskensbegrifningen och björkarna i Leksand.

Hon klappade hans hand och han svarade med en vacker blick. Det är ingen synd om honom, sade jag till mig själf. Han är lycklig. De äro lika lyckliga båda två. Ett äktenskap står inte stilla. Man kommer från hvarandra eller närmare hvarandra dag för dag, år för år. För dem hade det burit åt rätt håll tydligen. Och det blef alldeles klart när han började berätta ett och annat om de trakter, som vi passerade.

Han hade varit extra provinsialläkare här i åtskilliga år, innan han fick sitt distrikt längre norrut. Han kände mest hvarenda väg och hvarenda gammalt hus, och de båda människorna pekade och logo och halfgräto mot hvarandra vid alla minnen som susade förbi kupéfönstret. Långa stunder tycktes de helt

och hållet förgäta min närvaro. De hade i den värld de gjort till sin egen detta som ingen kunde ta ifrån dem och dit ingen främmande släpptes in, deras gemensamt utståndna sorger och lidanden och gemensamt njutna lycka; och de voro så tacksamma som man blir, när man behöfver hvarann och när den ena alltid tror att han eller hon behöfver den andra mera än tvärtom.

— Är du inte trött? frågade han sin hustru. Gå in och lägg dig ett slag i kupén bredvid. Jag såg att den är tom.

Hon nickade och gick, och vi blefvo ensamma. De gamla Upsalaminnena kommo fram, men någon riktig fart på samtalet blef det inte. Min vän hörde bara på med ett halft öra. Han var borta i sitt. Och nu när hustrun gått, tycktes han alldeles falla ihop. Han märkte min bekymrade min.

— Jag är slut, sade han. Ellen har rättare än hon anar. Ja, inte i morgon och inte om en månad heller, kanske inte ens om ett eller annat år. Men det bär utför och låter sig inte hejdas. Det är en blods-sjukdom. Som läkare vet jag hvad jag har att rätta mig efter.

— Skulle du inte i alla fall konsultera...

— Det är redan gjort.

— Ta dig åtminstone ledigt en tid.

— Dumheter! Arbetet är den enda morfin som hjälper. Och i det fallet har jag varit en svår morfinist, det kan jag säga utan att skryta.

Skymningen föll i kupén. Regnet hade slutat därute. En blek, ljustom, rentvättad himmel, där skogsranden ilade förbi som taggig silhuett. Vi passerade Fagersta bruk med ugnarna, laboratoriet, malm- och slagghögarna. Bergslagslandskapet tog sig ståtligt ut. Min vän var tyst.

Jag kände beklämningen växa med kvällen som kom, och jag pinades nu dubbelt af att inte ha känt igen min gamla kamrat med detsamma. Han måste ha fått ett bevis på hur han förändrats, kanske inte det första.

— Ä, det är ju inte underligt, sade han till svar på mina nya ursäkter. Det är inte alltid så lätt att känna igen folk. Och eftersom vi nu af en slump stött ihop och antagligen inte se hvarandra vidare, så kan jag passa på att berätta en sak, medan min hustru soiver. Jag vill inte säga att jag kom att tänka på den just nu — den hör till det slaget som man aldrig får ur tankarna — men just i dessa trakter står den lifligast för mig. Det var nämligen här det hände. Det är tjugo år sen dess.

Jag var bland annat t. f. järnvägläkare på den tiden och bodde en mil från Fagersta. Mottagningarna hade jag på bruket. Man höll på med en besvärlig banbit; den kräfde både tid och folk. Rallarna söp och slogs och jag fick lappa ihop dem — en tre fyra stycken nästan hvar söndag. Det blef alltid så efter lördagsbrännvinet. Tjocka skallar var det och höll gjorde de i det längsta.

Sent en oktoberkväll, när jag just kom rullande hemåt i min kärra efter en hel dag på sjukbesök, störtade en karl ur skogen mot mig. Jag fick fram revolvern, trode naturligtvis det var fråga om ett öfverfall, men mannen gjorde bara en förtvillad gest och fattade tag i tyglarna för att stanna hästen. Jag höll stilla. Mannens ansikte såg jag inte stort af, och han hade svårt att tala. Så mycket begrep jag i alla fall, att det var fråga om ett slagsmål igen och att offret låg någonstans i backarna och behöfde hjälp. Men jag tvekade en smula, när den nersmutsade och vilda karlen tiggde mig om att stiga ur kärran och följa med. Han märkte min tvekan.

— Doktorn skall inte vara ängslig, sade han med en röst som plötsligt blef alldeles klar och lugn och nästan fick en bildad mans tonfall. Men jag ber doktorn: hjälp mig. Jag tror att han dör annars. Det var knif...

Skjutsen fick alltså vänta, och jag tog Gud i hågen och traskade med karlen. Han vek in på en skogsväg, och här i snären kom fruktan öfver mig på nytt. Hvad tog jag mig egentligen till? Det här barkade i dubbel måtto åt skogen. Jag försökte fråga ut min följeslagare, men han tycktes plötsligt ha mist talförslagen igen och jag hörde bara hans flämtande andetag. Plötsligt stannade han och pekade.

Under en buske, ett godt stycke från landsvägen, låg något mörkt. Jag tände ficklampan och lyst. Min följeslagare drog sig baklänges.

— Men så ta i då och låt oss dra fram honom, så att jag kan se.

Mannen vid min sida rörde sig inte. Han tycktes fastväxt vid marken.

Det behöfdes för resten ingen lång undersökning. Såret satt i halsen och hade blödt slut. Karlen var död.

— Ingenting att göra, sade jag.

— Är han död? frågade rallaren.

— Ja, det ser ni väl. Har ni gjort det?

— Ja, sade han utan vidare.

— Och hvad tänker ni nu ta er till?

— Jag ämnar just fråga hvad doktorn tänker ta sig till. Anmäla mig, inte sant?

— Såvida ni inte själf gör det, ja.

— Nej det gör jag inte. Han som ligger här har fått sitt, och han förtjänar det. Jag vet inte hvarför jag sprang efter doktorn nyss. Det var ju galenskap. Men jag blef så rädd just som det händer! Nu är jag lugn. Och doktorn kommer inte att ange mig, du kommer inte att... Se på mig, Johan. Ta hit lampan och lys.

Jag begrep ingenting af alltsammans, men jag satte ljuset mot hans ansikte. Jag kände inte igen honom, förrän han sade sitt namn. Det var en ungdomsvän till mig. Vi hade vuxit upp på Gottland tillsammans och varit oskiljaktiga i många år. Och nu återfann jag honom här.

— Bengt! sade jag.

— Ja, det är han. Du ska inte fråga mer. Jag har sett dig ända sen du kom hit till trakten, men det var onödigt att upplifva bekantskapen. Nu är det som det är. Och jag får gå min väg. Homom där hitta de inte på några dar åtminstone, kanske dröjer det längre, det blir alltid andrum. Hvad som varit oss emellan säger jag inte. En af oss var öfverflödig. Han tyckte att det var jag och jag att det var han, men

jag tyckte litet starkare! Och nu farväl och tack för hvad du gör, Johan. Eller rättare för hvad du inte gör...

— Du är galen. Jag kan inte hjälpa dig. Och för resten: skjutskarlen som väntar! Han har ju varit vittne.

— Till hvad då? Inte har han en aning om hur jag såg ut. Så här i mörkret. Slit upp rocken och lossa på halsduken, så har du varit utsatt för rämförök! Nu måste jag ge mig af.

Och innan jag hunnit sansa mig var han borta i skogen. Jag var tom i hufvudet, förlamad, kunde inte reda något de första ögonblicken. Men märkvärdigt nog var det aldrig för mig fråga om att jag borde ange mannen. Det föreföll som den saken hade utagerats af någon utanför mig, öfver mig. Hade jag hypnotiserats? När den plötsliga skräcken lättats, skulle jag inte då återfå känslan af min plikt mot samhället och den döde?

Men nu tänkte jag, som sagdt, inte alls på detta. Jag började rent mekaniskt knäppa upp min rock, slet bort en knapp, ref sönder halsduken. Och så smorde jag ner kläderna med jord och strå och hvad jag i hast hittade.

När jag kom tillbaka till min skjuts, dukade jag upp historien om öfverfallet. Och jag behöfde ju inte förställa min röst. Jag darrade tillräckligt på målet ändå.

— Att inte doktorn sköt, sade min kusk.

— Jag hann inte. Eller fick inte upp revolvern. Alltsammans gick på några minuter, och så var karlen försvunnen. Men jag hittar honom väl igen. Observerade du hur han såg ut, så att du kan vittna om det behöfs?

— Nä, det var ju så mörkt... kanske i alla fall.

— Ja, nu få vi skynda på. Och du kan låta bli att nämna om saken så länge. Min hustru skulle bara bli orolig i förtid.

Men attentatsmannen hördes aldrig af. Den döde hittades först efter en vecka. Det var en illa känd rällare; ingen beklagade honom. Dråpet förolef öppklaradt. Om spaningarna ledde mot min ungdomskamrat vet jag inte; i hvarje fall kunde han inte anträffas. Det hade väl burit af till Amerika, kan jag tro. Skall jag bekänna för dig att jag den första tiden gick och var rätt orolig för att han skulle åka fast? Han skulle i så fall naturligtvis ha trott att jag till sist ändå angifvit honom. Alldeles som jag lofvat tiga! Det var inte jag som lofvat. Inte heller brottslingen som tvungit mig. Men ibland är det som man hade två samveten — ett samhällssamvete och ett annat. Det är det där "andra" som är det farligaste. Men också det bästa.

Min väns hustru stod plötsligt i kupédörren.

— Hvad är det för lärda saker herrarna hålls med? Jag tyckte du talade om samvete, Johan.

— Har du sofvit bra?

— Ja, skönt. Men apropos samvete, så borde du haft litet mindre af den varan. Johan är alldeles för samvetsgrann, ska jag säga, vände hon sig skrattande till mig. Det är därför han slitit ut sig. Han är *onaturligt* samvetsgrann.

Hon stod framför honom, med händerna stödda på hans axlar. Hastigt böjde hon sig ner och kysste honom på pannan. Och min vän nickade tyst till tack.

Tåget dunkade och rasslade vidare. Stockholms ljusrader glimmade upp i mörkret, och med ett dån foro vi in under banhallens glastak. Jag tog farväl af mitt resällskap.

— Glöm nu inte bort oss, om ni kommer åt våra trakter nästa sommar, sade frun. Då skall Johan se annorlunda ut, det loftar jag.

— Det loftar jag också, sade min vän.

Och han tryckte min hand till afsked. Hans tungsinta blick hvilade en stund i min. Det är så långt till nästa sommar, och det kan hända så mycket innan dess.

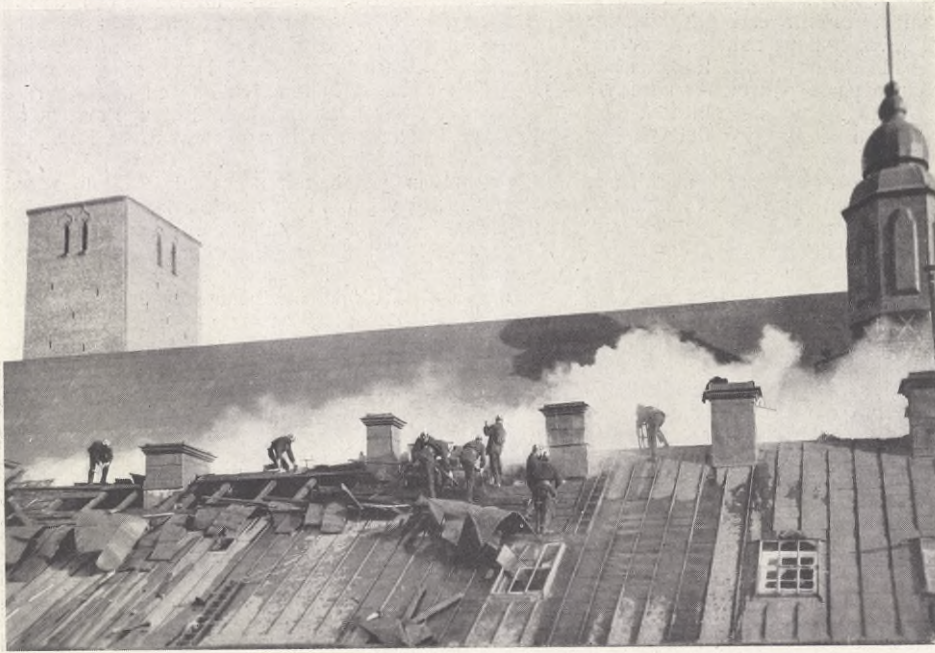

Foto. Malmström, Sthlm.

Kliche: Bengt St/tersparre.

HOTANDE ELDSVÅDA NÄRA STOCKHOLMS STADSHUSBYGGE.

är samma tjuv-
var som några
dagar förut be-
gått två miss-
lyckade inbrott
medelst dyna-
mit på olika
platser i Stock-
holm.

*

En hotande elds-
våda har härjat
huset Handverka-
regatan i Stock-
holm, tomten intill
där det nya stads-
husets tinnar resa
sig. I det eldhärja-
de huset äro in-
rymda lokaler för
Stockholms stads
statistiska kontor
samt Stockholms
ritkontor. Elden
hade brutit ut på
vinden och var gan-
ska svår att få
släckt. En hel del

Om en synnerlig fräckhet vittnade det inbrott
som begicks natten till den 9 augusti i *Stock-*
holms södra
station. Tjuf-
varne hade be-
redt sig tillträ-
de till stations-
byggnaden ge-
nom att bända
upp ett fönster.

I stationsinspek-
torens exped-
ition sprängde
tjuvarne med
dynamit kassa-
skåpet, hvars in-
nehåll, öfver
16,300 kr. kon-
tant, tillgreps.
En nattvakt som
vid stöldtillfäl-
let befann sig
ute på bangår-
den, skyndade
till då han hör-
de smällen af
explosionen,
men då hade
tjuvarne redan
hunnit sätta sig
i säkerhet. Po-
lisen tror att det

böcker och papper, tillhörande Statistiska kontoret, blef för-
stört af eld och vatten.

Foto. Malmström, Sthlm.

Kliche: Bengt St/tersparre.

SÖDRA STATIONENS I STOCKHOLM INSPEKTORSEXPEDITION EFTER INBROTTET den 9 aug. därvid
16,300 kronor tillgrepos.

INNEHÅLL: D:r Teofron Säve (biografi och helsidesporträtt). — Härtigparet af Vestergötland besöker krigsinvaliderna. — Tyska ministerskiftet. — Hundraårsjubileum vid Lundsbrunn. — Porträtt till dagskrönikan. — Sandhammarsregattan. — Idrott. — Världskriget. — Veckans porträttgalleri. — Birgittenau. — "Reskamraten". Af Bo Bergman.

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan angifvande af källan förbjudes vid laga påföljd.

För Berättelser och Historietter gäller ovilkorligt förbud.